

*INFORMACIJA
O STANJU NA PODRUČJU OBNOVE, ODRŽAVANJA I FUNKCIJE
JAVNIH ŠADRVANA, FONTANA I DRUGIH JAVNIH ČESMI
NA PODRUČJU GRADA SARAJEVA*

*Predlagač : Gradonačelnik
Obrađivač : Gradska služba za urbano planiranje,
investicije, stambene i komunalne poslove*

Sarajevo, oktobar 2018. godine

INFORMACIJA O STANJU NA PODRUČJU OBNOVE, ODRŽAVANJA I FUNKCIJE JAVNIH ŠADRVANA, FONTANA I DRUGIH JAVNIH ČESMI NA PODRUČJU GRADA SARAJEVA

I. Uvod

Odlukom o izgradnji, rekonstrukciji i održavanju javnih česmi i fontana, javnih kupatila i javnih nužnika („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 42/07) utvrđena je nadležnost Grada Sarajeva za izgradnju i rekonstrukciju, te način i sadržaj održavanja javnih česmi i fontana, javnih kupatila i javnih nužnika.

U skladu s važećim propisom, te sporazumom između Grada Sarajeva i Općine Stari Grad Sarajevo, odnosno dogovorom Grada Sarajeva i Općine Centar Sarajevo, Grad Sarajevo upravlja sa ukupno 44 česme, odnosno fontane i to pet jedinica Grada Sarajeva, 28 jedinica na području Općine Stari Grad i 11 jedinica na području Općine Centar Sarajevo.

Grad Sarajevo osigurava urednu funkciju, redovno održavanje i plaćanje troškova potrošnje vode, uključujući i redovno izmirivanje preuzetog duga od ranije u ratama, u skladu sa sporazumom Grada Sarajeva i KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo o izmirenju dospjelog duga za vodu i odvodnju otpadnih voda s početka 2018. godine.

Programom rada Gradskog vijeća Grada Sarajeva za 2019. godinu, planirano je razmatranje Informacije o stanju na području obnove, održavanja i funkcije javnih šadrvana, fontana i drugih javnih česmi na području Grada Sarajeva.

Posljednju informaciju pod ovim nazivom, Gradsko vijeće je razmatralo i primilo k znanju u oktobru mjesecu 2018. godine. U toj informaciji je sadržan pregled svih česmi, odnosno fontana i šadrvana kojima upravlja Grad Sarajevo, uz grafički prikaz njihovog rasporeda na području Grada Sarajeva sa pripadnošću pojedinim gradskim općinama. Također, sadržan je i zajednički prikaz dijagrama potrošnje vode za svako istočište za tri ljetna mjeseca. Od novembra mjeseca 2018. godine, istočišta su na najvećem broju česmi zatvorene i konzervirane i ponovno se otvaraju početkom aprila mjeseca.

Informacija s kraja prošle godine je sadržavala i mjere koje se planiraju realizirati u narednom periodu to:

1. Kroz kontinuirani nadzor nad funkcijom javnih česmi i fontana, smanjivanjem količine vode na česmama, ugradnjom potisnih česmi i česmi na zatvaranje, gdje je to moguće, nastojat će se umanjiti troškovi potrebni za rad istih.
2. Budžetom Grada Sarajeva za 2019. godinu planirat će se sredstva za redovno održavanje česmi, fontana, šadrvana.
3. Redovnim obilaskom nastojat će se povećati stepen čistoće česmi i fontana.

II. Realizacija mjera planiranih za poboljšanje stanja u oblasti

U novembru mjesecu 2018. godine većina česmi, odnosno fontana, je pripremljena za zimski period, konzervirane su i voda je zatvorena. Do kraja 2018. godine je praćen potrošnja vode na česmama koje su ostale otvorene, odnosno na česmama na kojima postoje ventili za zatvaranje vode, ali i na česmama koje su zatvorene. Ovo je omogućilo, u suradnji s KJKP „Vodovod i kanalizacija“, d.o.o. Sarajevo, uočavanje i evidentiranje određenih oštećenja i kvarova.

S ciljem zaustavljanja uočenih velikih gubitaka vode na pojedinim istočistima, poduzete su određene aktivnosti kako bi se spriječile posljedica kvarova (evidentiranje stanja, privremeno zatvaranje česmi, privremena demontaža vodomjera s ciljem popravke instalacija i uređaja, odnosno njihove rekonstrukcije gdje je to potrebno).

Praćenje stanja i analiza prikupljenih informacija je bila određena osnova za programiranje rada u ovom polju za tekuću godinu i dalje.

Tako su Programom rada Gradonačelnika za 2019. godinu predviđene određene aktivnosti koje su, pored realizacije Programa rada Gradskog vijeća Grada Sarajeva za 2019. godinu, obuhvatile i realizaciju planiranih mjera s kojima se Gradsko vijeće, putem navedene informacije upoznalo krajem prošle godine.

Rerealizacija mjere 1.

Kroz kontinuirani nadzor nad funkcijom javnih česmi i fontana, smanjivanjem količine vode na česmama, ugradnjom potisnih česmi i česmi na zatvaranje, gdje je to moguće, nastojat će se umanjiti troškovi potrebni za rad istih.

S ciljem realizacije prve mjere, formuliran je Projektni prijedlog za obnovu, zaštitu i unaprjeđenje funkcije javnih česmi u Gradu Sarajevu kao segment inicijative Smart City.

Postavljeni su ciljevi projekta kako slijedi.

- Zaštita i promocija kulturno povijesnog nasljeđa
- Povećanje kvalitete javnog prostora u Gradu Sarajevu
- Kontrola i smanjenje potrošnje vode i smanjenje količine otpadne vode
- Primjena novih tehnologija, korištenja obnovljivih izvora energije

Realizacija ovako postavljenih ciljeva vodi ka općim strateškim ciljevima Sarajeva, BiH i EU, ali i ka jasno definiranim ciljevima sektorskih strategija.

Grad Sarajevo upravlja sa 44 česme, među kojima je 41 spomenička česma.

„Program obnove starih sarajevskih česama“ Zavoda za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa obuhvatio je 41 česmu, sve koje se mogu rekonstruirati i restaurirati, te je od 1995.g. do danas, obnovljena 21. česma koja svjedoči o tradiciji i predstavlja značajnu vrstu spomenika kulturne baštine. Sarajevske stare česme su simbol spoja utilitarnosti i dekorativnosti.

Želimo nastaviti s projektom revitalizacije nasljeđenih česmi, ali istovremeno želimo i stvoriti optimalne uvjet za kontrolu potrošnje vode, uz uvođenje inovativnih tehnologija i korištenje solarne energije.

Većina česmi se tokom zime zatvara, a tokom ljeta iz njih neprekidno teče voda, osim rijetkih bez čije vode Sarajevo nije Sarajevo i onih koje nisu kulturno povijesna baština, a na kojima su ugrađeni ventili na zatvaranje vode.

Pored povećanja komfora građanima koji će tokom cijele godine imati pristup pitkoj vodi na javnim česmama, priča sarajevskih česmi koja grad, kulturu i podneblje bitno obilježava, bit će na odgovarajući način prezenitna i posjetiteljima Grada Sarajeva.

Implementacijom projekta koji se predlaže, bitno bi se smanjila potrošnja pitke vode, ovog prirodnog resursa nemjerljivog značaja, ali i proizvodnja otpadne vode.

Zacrtani ciljevi bi se ostvarili izradom i realizacijom projekta s određenim intervencijama na česmama, uz odgovarajući u suradnju sa Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Kantona Sarajevo. Potrebno je ispitati mogućnost napajanja iz pripadajućih fotonaponskih panela, ugraditi senzore, odnosno senzorske česme koje se napajaju iz niskonaponske mreže sa obaveznom ugradnjom transformatora, a za strujno napajanje osigurati priključno mjesto i potrebne kablove, izraditi zaštitu od zamrzavanje vode u zimskim uslovima, a za česme koje se ne mogu opremiti sensorima uz solarno napajanje, a nisu pod zaštitom, ostaviti mogućnost ugradnje samozatvarajućih /vremenskih/ ventila. Za česme čiji su šahtovi sa vodomjerom u okviru privatnih vlasničkih parcela (manje od 10% česmi), izgradili bi se novi šahtovi na javnoj površini, u neposrednoj blizini same česme sa dovodom, odvodom vode i vodomjerom (uz očitavanje potrošnje na daljinu). Potrebno je uraditi revitalizaciju preostalih 20 starih sarajevskih javnih česmi koje su pod zaštitom, a za čiju obnovu i sanaciju postoji projektana dokumentacija. U skladu sa prostornim mogućnostima, česme bi se opremile urbanim mobilijarom (klupa, korpa za smeće i sl.), uredilo bi se i osvijetlilo okolno područje javnih česmi gdje je to potrebno i opremito video nadzorom. Postavile bi se informativne table s osnovnim podacima, odnosno pričom koju svaka česma nosi (scancode i sl.).

Procijenjena vrijednost projekta je oko 200.000KM (ukoliko poslije detaljne razrade projekta, vrijednost bude veća, projekt će se raditi u dvije faze, odnosno smanjit će se broj česmi na kojima će se vršiti intervencija u prvoj fazi).

Očekuju se uštede na godišnjem nivou u potrošnji vode u iznosu od oko 40%, odnosno za troškove plaćanja usluge isporuke vode i odvođenja otpadnih voda u visini od oko 40% (oko 40.000KM), a uz značajno poboljšanje komfora građana vezano za korištenje vode na javnim česmama koje će biti kontinuirano tokom cijele godine, te uz odgovarajuću prezentaciju dijela izuzetno vrijednog kulturno povijesnog naslijeđa u Sarajevu.

Investicija bi se iz uštede isplatila za pet godina, a dobila bi se bitna nova vrijednost.

Grad Sarajevo je, Prijedlogom projekta aplicirao na sredstva IPA II - Transnacionalna suradnja u podunavskoj regiji (Interreg Dunav) "Održivi razvoj, zaštita i promocija izvora pitke vode kao prirodne i kulturne baštine u regiji Dunav" i potvrđeno je da je aplikacija uspješno prihvaćena. Na inicijativu Grada Sarajeva, ostvarena je konkretna suradnja sa SERDA-e koja je drugi partner iz Sarajeva i BIH, a ostali partneri, njih još 16 dolaze iz Slovenije, Njemačke, Hrvatske, Ukraine, Češke, Bugarske, Mađarske, Austrije, Srbije i Rumunjske.

Od 2,328,664.00EUR koliko se planira za realizaciju ukupnog projekta, dio projekta kojim aplicira Sarajevo iznosi oko 200.000EUR i to tako što bi se 106.000,00KM realiziralo putem SERDA-e, a 95.600,00KM bi bio projekt Grada Sarajeva. Grad Sarajevo je obavezan osigurati 15% sredstava to je oko 30.000KM.

Projekt ima za cilj promicanje vrijednosti resursa pitke vode, koji imaju karakter prirodne i kulturne baštine na različitim mjestima, kroz sve partnerske zemlje programa. Postoji veliki broj lokalnih voda, sa kvalitetnom pitkom vodom koji su u okviru ambijentalnih cjelina s kulturnom baštinom ili na povijesnim mjestima. U okviru ovog projekta žele se učiniti vidljiva područja vezana uz vodu, zaštititi ih i promovirati kao i kulturne i prirodne vrijednosti s obrazovnim i turističkim sadržajem. Također, želi se poboljšati upravljanje bogatim kulturnim i prirodnim znamenitostima, te osigurati njihovo očuvanje, uz potrebu bolje transnacionalne koordinacija i maksimiziranje rezultata održivog turističkog iskorištavanja kulturnih i prirodnih resursa dunavske regije, a suradnja u regiji se prepoznaje kao ključni alat za unaprjeđenje planiranja održivosti i poticanje razvoja turizma na odredištima u ovom području

Ukoliko projektni prijedlog bude prihvaćena slijedi aplikacija sa razrađenim projektom. Grad Sarajevo, u okviru sredstava koja se planiraju za redovan rad, može osigurati do 20% investicije .

Aktivnostima na daljoj razradi i realizaciji ovog projektnog prijedloga, realizirat će se i ostale programirane aktivnosti za tekuću godinu, sadržane u Programu rada Gradonačelnika, a vezano za programiranje održavanja javnih česmi i fontana za 2020. godinu, mapiranje, odnosno izrada katastra javnih česmi i fontana kojima Grad Sarajevo upravlja.

Također, u toku je razmatranje obaveze utvrđivanja standarda za minimalno materijalno i kadrovsko osposobljavanje JP Sarajevo, d.o.o. te, nabavku potrebne mehanizacije za redovno održavanje javnih česmi i fontana i javnog toaleta, a temeljem Informacije Gradskom vijeća Grada Sarajeva kao osnivaču JP „Sarajevo“, d.o.o. o mogućnosti preuzimanja obavljanja komunalnih djelatnosti iz nadležnosti Grada Sarajeva koju je Gradsko vijeće razmatralo u 2018. godini.

Realizacija mjere 2.

Budžetom Grada Sarajeva za 2019.godinu planirat će se sredstva za redovno održavanje česmi, fontana, šadrvana.

Budžetom Grada Sarajeva za 2019. godinu s ciljem osiguranje funkcije i redovnog održavanja javnih česmi i fontana, planirana su sredstva kako slijedi.

	Namjena	planirani iznos u KM
1.	Po ugovorom sa KJKP ViK d.o.o. Sarajevo, preuzetoj obavezi za plaćanje duga za potrošnju vode za česme i fontane na području Općine Stari Grad i Centar – rata za 2019. godinu	90.000,00
2.	Potrošnja vode u 2019.	110.000,00
3.	Puštanje u funkciju, te redovna funkcija i održavanja česmi i fontana za 2019.	15.000,00
	Ukupno	215.000,00KM

Redovno se prati stanje potrošnje vode i plaćaju pristigli računi.

U postupku je javna nabavka usluge pripreme i puštanja u funkciju česmi koje su tokom zime bile zatvorene (procjena do 4.000,00KM). Ove česme će biti puštene u funkciju prije 6. aprila Dana Grada Sarajeva.

U postupku je i nabavka usluge redovnog održavanja česmi do kraja tekuće godine (procjena do 6.000,00KM), odnosno do njihovog zatvaranja pred početak zime.

Realizacija mjere 3.

Redovnim obilaskom nastojat će se povećati stepen čistoće česmi i fontana.

Česme i fontane se redovno obilaze, a prati se redovno uklanjanje snijega na fontanama u okviru spomeničkih lokaliteta, te održavanje čistoće, posebno nakon perioda vremenskih nepogoda (niske temperature, opadanje lišća isl). Prije puštanja u rad česmi početkom aprila, uklanja se termoizolacija za šahotva, te čiste odvodne instalacije i betonska i kamena korita pod ogovarajućim pritiskom.

III. Zaključna razmatranja

Razrada i realizacija Projektnog prijedlog za obnovu, zaštitu i unaprjeđenje funkcije javnih česmi u Gradu Sarajevu, vodi ka realizaciji ranije zacrtanih mjera, formuliranih s ciljem poboljšanja stanja u ovom području djelovanja Grada Sarajeva.

Projekt obnove, zaštite i unaprjeđenje funkcije javnih česmi u Gradu Sarajevu se u aktima Grada Sarajeva, vezanim za programiranje aktivnosti za naredni programski period, definira, kao jedan od projekata javnih investicija Grada Sarajeva.

Programom rada Gradskog vijeća Grada Sarajeva za 2019. godinu programirano je razmatranje Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o izgradnji, rekonstrukciji i održavanju javnih česmi i fontana, javnih kupatila i javnih nužnika („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 42/07) tako da se odluka izmijeni u dijelu koji se odnose na inspekcijski nadzor nad njezinom primjenom. Ova Odluka bi trebala biti zasnovana u Zakonu o komunalnim djelatnostima Kantona Sarajevo čije važenje je ograničenom do polovice maja 2019. godine, te je dobro pričekati dalji razvoj situacije u ovom polju, a zatim pristupiti preispitivanju svih gradskih propisa osnovanih u Zakonu o komunalnoj djelatnosti Kantona Sarajevo, cjelovito.